

való felkészülést segíti a versenyfelhívásban megadott irodalomjegyzék, valamint az Internet nyújtotta friss információk. A diákok kutatótevékenységük során számíthatnak felsőfokú oktatási intézmények, kutatóhelyek, könyvtárak, múzeumok, környezetvédelmi oktatóközpontok stb. támogatására is. A TIT Stúdió 2000-ben kiadványt jelentetett meg az országos természetismereti vetélkedő tizenhét évi tapasztalatait összegezve *Környezeti nevelés – tehetség gondozás* címmel. A kiadványból kaptak a részt vevő középiskolák, pedagógiai intézetek, tanárképző főiskolák, civil tanári egyesületek, önkormányzatok, főhatóságok.

Az Országos Középiskolai Természetismereti Vetélkedő háromfordulós. Budapesten, a tavaszi szünetben megrendezésre kerülő országos elődöntőn háromórás írásbeli feladatot oldanak meg a csapatok. Az elért pontszám alapján maximum húsz csapat kerül a középdöntőbe és tíz csapat az országos döntőbe, melyek a Mátrában (Gyöngyös – Mátrafüred) háromnapos tábor keretében kerülnek megrendezésre. A vetélkedő csapatok érdeklődő nagyközönség jelenlétében a szakmai zsűri pontozása mellett adnak számot tudásukról (írásbeli és szóbeli fordulók, laboratóriumi gyakorlatok, számítástechnikai szimulációs feladatok és terepgyakorlat keretében). A döntőbe kerülő csapatok bemutatják a vetélkedő témaköréhez kapcsolódó, saját kísérleti tevékenységüket

illusztráló ún. „hozománydolgozataikat” is. A zsűri véleménye alapján a legizgalmasabb kutatási beszámolókat a *Természet Világa* minden évben megjelenteti. Az országos döntőre tudósok, kutatóműhelyek vezetői is meghívást kapnak, akik a vetélkedő témaköréhez kapcsolódva előadásokat tartanak. Az első három helyezett csapat tagjai értékes tárgyjutalmakat és szakkönyveket; az első tíz csapat tagjai és felkészítő tanáraik szakkönyvcsomagokat nyernek el. Az *Élet és Tudomány*, a *Természetbúvár*, a *Természet Világa*, az *Oktatási Közlöny* valamint napilapok a vetélkedő felhívásszövegének és a verseny eredményeinek közlésével teszik ismertté a Bugát Pál Országos Középiskolai Természetismereti Vetélkedőt.

A Bugát Pál Középiskolai Vetélkedő az Oktatási Minisztérium és a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium által elismert és támogatott országos diákerseny. Az Országos Középiskolai Vetélkedő szervezői céljuknak tekintik, hogy az elkövetkező években is megőrizze az országos középiskolai diákerseny hagyományos, baráti szellemét; bátorítsák a tehetséges diákokat az önálló kutatási tevékenység végzésére; és széleskörű elismerést biztosítsanak a felkészítő tanároknak.

Juhász-Nagy Ágnes
igazgató, TIT Stúdió Egyesület – info@tit.hu

Radnóti Katalin
tanszékvezető főiskolai tanár, ELTE TTK
a zsűri elnöke – rad8012@helka.iif.hu

NETWORK OF YOUTH EXCELLENCE (NYEX)

A 2002. április 19–21. között Visegrádon megrendezett NATO-UNESCO-konferencián (<http://www.chaperone.sote.hu/natowork.htm>) a világ legjobb tehetség-gondozó szervezeteinek több mint húsz országból érkezett küldöttei egy *Network* kialakítását határozták el. A Network legfontosabb feladata a különböző országokban a

középiskolások számára rendezett tudományos programok együttműködésének segítése (tanár- és diákcserek szervezése, internetes konferenciák és munkacsoportok létrehozása stb.), a már létező projektek fejlesztése és hasonló programok indítása olyan országokban, ahol ilyenek még nem léteznek. A konferencia óta a formálódó hálózathoz Braziliától az USA-n és Ausztrián keresztül a Fülöp-szigetekig egyre több ország tehetségszolgáltató programja csatlakozott.

A titkárságot jelenleg a Kutató Diákok Országos Szövetsége adja. A Network (amelyet a kezdeményezők: Leon Lederman Nobel-díjas és Csemely Péter Network of Youth Excellence-nek kereszteltek el) megalakulására, az elnökség megválasztására a 2004. október 1-3. között Egerben megrendezésre kerülő NATO-UNESCO konferencián került sor (<http://www.chaperone.sote.hu/nato.htm>). A konferencia a 2005-ös World Science Forum (www.sciforum.hu) egyik szatellita rendezvénye.

A Network céljai és tagjai

Régi nagy példák bizonyítják, a tudományt érdemes korán kezdeni. Gondoljunk csak a múlt század budapesti „marslakóira”, akik kiváló tudósok irányítása mellett, középiskolás korban kóstoltak a tudományos életbe, és a tudósok egy teljesen új, merőben más gondolkodású generációját hozták létre. A siker titka minden bizonnyal az, hogy az egyébként is kiemelkedő képességgel rendelkező diákoknak merjünk differenciált, megkülönböztetett agytomára lehetőséget adni. Engedjük őket szabadon, most még túlzott felelősség nélkül számolni, a világra rácsodálkozni, ugyanakkor a tudomány eszközeit is módszereit a kezükbe adni. Az igazi nyereség az lesz, ha felnőtt tudósként már felelősséggel és nagyobb fegyvellemmel – de megtartják a gyermeki rácsodálkozást és a merészséget a tudományban.

A NYEX legfőbb célja éppen ezért, hogy világszerte lehetőséget adjon a középiskolásoknak a tudományos életben való részvételre. Jelenleg harmincegy ország negyvenhárom szervezete vesz részt a NYEX munkájában, így a diákoknak a saját országukban működő tehetségsegítő programok mellett, diákcsere révén lehetőségük nyílik külföldi programokkal és más országok kutató diákjaival, tanáraival is megismerkedni. E programok többnyire igen eltérő szerkezetűek: közöttük többhetes nyári táboroktól hétvégi

tudományos szemináriumokon keresztül a mentori rendszerekig találhatók meg a tehetségsegítés legváltozatosabb formái. Azon túl, hogy lehetőséget teremtenek igazi tudományban való részvételre, a külföldi diákcserek maradandó élményt, a mai világban egyre fontosabb nyelvygyakorlási lehetőséget és talán a felnőtt kutatói pálya beindításához szükséges referenciát, illetve lökést is megadják.

A NYEX alapelve, hogy mentes legyen minden megkülönböztetéstől, így természetesen azok a diákok sem maradhatnak ki ezekből a lehetőségekből, akik nem a tagszervezetek országaiban laknak, mivel a NYEX szívesen fogad minden új tagot, illetve célja segíteni a hasonló programok beindítását olyan országokban, ahol ilyenek még nem léteznek. A NYEX tagjai azonban csak szervezetek lehetnek. Minden olyan szervezetet szívesen látunk, amely huszonegy év alatti fiatalok tehetségsegítésével foglalkozik. Nem kizáró ok, ha adott országból már van tag, és az sem, ha az adott pályázó nem egy nagy szervezet, hanem egy kisebb helyi diákkör.

Fontos megemlíteni, hogy a NYEX nem elitszervezet: a létszít vevő diákokat nem különleges képességeik, hanem érdeklődésük és motivációjuk alapján választja a legtöbb tagszervezet. A másik igen fontos tudnivaló, hogy a NYEX nem diákiszervezet: az egyes tagszervezetek zömében a középiskolai kutató tanárok (a diákokat kiválasztó, segítő, velük együtt dolgozó, kutató középiskolai tanárok) is kiemelt részesei a közös munkának.

A Network működése

Mint minden nemzetközi szervezetben, a NYEX-ben is a kapcsolattartás lehetőségének megteremtése a legfontosabb. Erre szolgál a szervezet honlapja (www.kutdiak.hu), amely az éppen futó diák- és tanárcsere-programok, a tagszervezetek teljes bemuta-

tása mellett lehetőséget nyújt akár internetes konferenciák megrendezésére és virtuális munkacsoportok létrehozására is, így minden szempontból alkalmas interaktív munkafelületet nyújt a tagoknak.

A Network ügyeiben a döntéseket az Irányítótestület hozza, amelyben minden tagszervezet egy-egy fővel képviselteti magát. Az internetes kapcsolattartás mellett a testület a NYEX kétévente megrendezésre kerülő konferenciáján személyesen is találkozik. A köztes időben a kisebb döntésekért illetve a javaslatok előterjesztéséért az Irányítótestület elnöke és két alelnöke illetve a Titkárság egy képviselője felelős. Az elnökséget a kétévente választják a konferencia résztvevői, és mivel Titkárságot a Kutató Diákok Országos Szövetsége adja, így nevéhez (Network of *Youth* Excellence) híven a szervezet nemcsak a diákokért van, hanem a diákok a programokban való részvétel mellett a döntéshozatalban is részt vehetnek.

Kapcsolatok és szponzorálás

A Network egy teljesen független szervezet. Szorosan együttműködik az UNESCO World Academy of Young Scientists-el, így rajta keresztül egyetemi és PhD-hallgatókkal, fiatal kutatókkal. A NYEX működtetésének költségeit jelenleg az UNESCO és a Federation of European Biochemical Societies (FEBS: www.febs.org) által nyújtott támogatásból

fedezzük. Szintén az Irányítótestület feladata a különböző országos, illetve nemzetközi pályázatok és egyéb szponzorálási lehetőségek felkutatása.

Konferenciák

Az Irányítótestület munkája szempontjából legfontosabb a kétévente megrendezésre kerülő konferencia. Az elnökség megválasztása mellett itt nyílik lehetőség a tapasztalatcserére és a személyes találkozásra is. Minden évben szatellit konferenciák is megrendezésre kerülnek. Ezek egy bizonyos kutatási területre specializálódott régió konferenciái, így lehetőség van NYEX-en belül lokális „tudományos profilok” kialakítására. Szintén éves gyakorisággal kerül sor diákkonferenciák megrendezésére, ahol a világ különböző részeiből érkezett diákok adják elő tudományos előadásukat a különböző szekciókban: élet-, természet-, társadalom- és humán tudományokban.

Nagyon reméljük, hogy a következő számvetés időszakában, két év múlva a *Magyar Tudomány* hasábjain már egy gazdag hagyományokkal, stabilan működő szervezet érdekes programjairól számolhatunk majd be.

Mészáros Lúcia

egyetemi hallgató, a Kutató Diákok Országos Szövetsége külügyi tagozatának elnöke
meszaroslivia@hotmail.com